

Kodėl streikuoja nosytė?

Tyrimais įrodyta, kad jau po kelių parų sveikas naujagimis iš kvapo geba atpažinti mamą, o miegodamas kvėpuoja kaip dera – pro nosytę. Tačiau ar visų mažylių nosytė nepriekaištingai atlieka savo funkciją?

Konsultuoja specialistas

Vilniaus universiteto ligoninės Santariškių klinikos med. m. dr. gydytojas
otorinolingologas Darius Rauba

Nepamirštamas mamos kvapas

Ar kada nors pagalvojote, kaip lengviausia užmigdyti kūdikį? Galbūt pakanka šalia jo paprasčiausiai palikti skepetaitę, prisigėrusią mamos kvapo, kad pasigirstų romus, vos girdimas vaikučio kvėpavimas – saldaus miego palydovas?

Iš to, kaip vaikelis kvėpuoja, galima spręsti apie jo sveikatą. Žmogučio nosytės gleivinė padengta plaukeliais, kurie sulaiko dulkes, mikrobus, neleidžia įvairiems nešvarumams patekti į plaučius ir juos pažeisti. Sveiko kūdikio nosies gleivinė nepaburkusi, jis dar nėra sirgęs užkrečiamosiomis nosies ligomis, todėl normaliai kvėpuoja pro nosytę, gerai atpažįsta kvapus. Mamai nekyla rūpesčių ir dėl mažylio apetito bei miego.

Kebliau, jei vaikutis kvėpuoja ne pro nosytę, o pro burną. Šis kvėpavimas – priverstinis, nevisavertis. Mažiukas blogai miega, nepailsi, tampa irzlus. O ką jau kalbėti apie valgymą! Juolab, kad ir išdavikė nosytė nepajėgi užuosti verdamo mamos sultinio aromato.

Jautrioji nosytės atrama

Nosytės pertvara, sudaryta iš kremzlės ir kaulo, dalija nosies ertmę į dvi dalis. Įprastai ji yra daugiau ar mažiau tiesi ir kvėpuoti pro nosį netrukdo. Tačiau jos iškrypimas – viena dažniausių netaisyklingo kvėpavimo priežasčių. Dėl gimdymo metu gautos traumos, augant vykstančių procesų nosies pertvaros kremzlėje beveik 70 proc. baltosios rasės žmonių nosies pertvara būna iškrypusi, o jos deformacijos stebimos net iki 6 proc. naujagimių.

Jeigu gydytojas, apžiūrėdamas nosytės ertmę mato pakrypusią jos pertvarą, tačiau žmogutis laisvai kvėpuoja pro nosį, mamos neturėtų pernelyg baimintis. Toks pertvaros iškrypimas vadinamas fiziologiniu ir gydymas šiuo atveju nereikalingas.

Dėl „žiopliuko“ veido kalta... nosytė?

Svarbiausias nosies pertvaros iškrypimo požymis – nuolat sutrikęs kvėpavimas pro nosį. Nors plika akimi nosies pertvaros iškrypimo nematyti, tačiau, jeigu vaikutis sunkiai kvėpuoja pro nosį, nuolat būna išsižiojęs, mamoms vertėtų pagalvoti apie išsamesnius tyrimus.

Norint surasti apsunkinto kvėpavimo per nosį priežastį reikalinga išsami nosies ertmės apžiūra: priekinė rinoskopija ar endoskopinis nosies ertmės ištyrimas, o jei anatomiciniai nuokrypiai nėra žymūs tikslinga įvertinti nosies kvėpavimo funkciją paprastu ar akustiniu rinomanometru. Šis tyrimas atliekamas Vilniaus ir Kauno klinikose. Gydytojais rekomenduojama nosytės pertvaros neliesti iki vaikui sukaks šešiolika metų, nes

šiuo laikotarpiu auga ir formuojasi nosies pertvaros kremzlė. Tačiau, jeigu vaikui sunku normaliai kvėpuoti, vis dėlto reiktų susirūpinti. Juk kartais pakanka gydyti tik nosies kriaukles lazeriu ar radijo dažniu. Tuo tarpu negydant dėl nuolat pravertos burnos formosis „žiopliuko“ veidas, atsiras sąkandžio problemų.

Kas trukdo nosytei?

Jeigu matote, kad vaikučiui kyla kvėpavimo problemų, pirmiausia pasistenkite išsiaiškinti tikrąsias jų priežastis. Tai leis laiku parinkti gydymo būdą. Įprastai specialistai išskiria šias nosies pertvaros iškrypimo priežastis:

- Įgimtas traumas gimdymo metu.
- Įgytas traumas.
- Padidėjęs nosies kriaukles dėl virusinių ir bakterinių ligų.
- Nosies svetimkūnius.
- Adenoidus.

Nuo traumų iki infekcijų

Dabar apie minėtas priežastis pakalbėsime plačiau. Net ir labiausiai norėdamos mamos neuždraus mažyliams bėgioti, laiptuoti, suptis, šėlti. Kita vertus, to ir nereiktų daryti, nes seniai žinoma, kad judrus vaikas vystosi geriau. Tačiau akyla mamos akis turėtų nuolat stebėti mažylį, kad šėlimo įkarštyje nenukentėtų smalsioji nosytė.

Traumos. Nors padaužiukų žaizdos gyja greitai, bet apie nosies traumas atskira kalba. Regis, vaikas nestipriai susitrenkė nosytę. O jau, žiūrėk, ji patinusi, skauda vos palietus. Patyrus traumą tarp gleivinės ir kremzlės susirenka kraujas ir atsiranda hematoma – kraujosruva arba kraujas išlaja. Pritekėjęs kraujas spaudžia nosytės kremzlę ir trikdo jos mitybą. Vaikui sunku normaliai kvėpuoti. Negydant nosies pertvaros dalys suauga netaisyklingai, pasikeičia nosytės forma.

Virusinė ar bakterinė infekcija. Apsunkinto kvėpavimo per nosį priežastis gali būti paburkusi nosies gleivinė (nosies kriauklės), ypač sergant alergine sloga. Dažnai itin rūpestingos mamos, lašindamos ar purkšdamos vaistus nuo slogos, daro vaikui meškos paslaugą. Prieš tai darant reiktų pagalvoti, kad kuo dažniau vaistai vartojami, tuo trumpiau jie veikia ir tuo labiau neigiamai veikiama nosies gleivinė. Paradoksaliai, jeigu prieš 10 metų alergine sloga mažyliai sirgdavo tik epizodiškai, tai dabar nuo jos kenčia 6 proc. vaikų, o panašūs požymiai kamuoja net 40 proc. suaugusiųjų.

Naktimis knarkia ne tik tėčiai...

Ar pagalvojate, kad nosis svarbi ne tik kvėpavimui, kalbėjimui, bet ir... dainavimui. Nors pirminį balsą sukelia balso stygų bangavimas, bet tik nosies daubų virpančios sienelės padaro jį skambų. Tiesa, skambiai galima ne tik dainuoti, bet ir... knarkti.

Polipai. Šis gerybinis vandeningas darinys gali susiformuoti dažnai sergant slogomis ar nosies ertmės uždegimais. Nors jie vaikams pasitaiko retai, mamos vis dėlto turėtų jį tai atsižvelgti. Jeigu nepavyksta nustatyti kitos vaikučio sutrikusio kvėpavimo priežasties, vertėtų pamąstyti apie nuodugnesnius tyrimus.

Adenoidai. Trečiaisiais mažylio gyvenimo metais ypač spėriai auga adenoidai. Dėl šio proceso vaikutis gali blogai kvėpuoti pro nosytę, dažnai knarkti naktimis, neretai sirgti peršalimo ligomis. Jeigu sulašinus vaistų nuo slogos vaikučio kvėpavimas

nepalengvėja, galima įtarti kaltininką – adenoidus, nes jie nuo medikamentų nesuitraukia.

Jeigu dažnai sergama tonzilitais – tonzilės šalinamos pilnai, jei kalbama, kad didelės tonzilės uždaro oro patekimą į nosiaryklę, bet vaikas neserga ūminiais tonzilitais, tai tada galima pašalinti tik dalį padidintų tonzilių.

„Nekviesti svečiai“ – noselės vargai

Augančio mažylio aplinkos pažinimas dažnai tampa nemenku išbandymu mamoms, nes patys įvairiausi daiktai ir daikteliai kišami ne tik į burnelę, bet ir į nosikę...

Nosies svetimkūniai. Mažieji smalsuliai nesidrovi kaišioti į nosį karoliukų, pupelių, žirnių, mažų žaislų detalių, gluosnio „kačiukų“... Šie svetimkūniai įstringa ir po kiek laiko tampa nematomi. Vaikučio negalvimą išduoda nosies išskyros. Jeigu iš vienos šnervės teka vandeningos išskyros, kurios vėliau sutirštėja, pagelsta ir atsiranda nemalonas kvapas, tuomet nosyje galima įtarti svetimkūnį. Nepašalinus šio „neprašyto svečio“ šnypščiant nosį, būtina gydytojo pagalba.

Jeigu vaikutis ilgai karščiuoja, atsiranda kraujingų nosies išskyrų, reikia atlikti tyrimus.

Geriausi nosytės pagalbininkai

Homeopatiniai (Sinupret, Gelomyrtol) vaistai vartojami tik kvėpavimui palengvinti. Jie skatina nosies plaukelių judėjimą, mažina gleivinės paburkimą, skystina gleives. Tačiau iškrypusios nosies pertvaros neišlygina.

Peršalus, sloguojant rekomenduotini nosies gleivinės paburkimą mažinantys vaistai „Vibrocil“, nes jie mažiausiai veikia į nosies gleivinės funkciją ir juos galima vartoti ilgiau nei kitus sutraukiančius vaistus į nosį.. Iki savaitės laiko galima naudoti ir stipriau veikiančius sutraukiančius lašus: Xymelin 0.5%, Olynth 0.5%. Nevartoti 0.1% koncentracijos, nes jis skirtas suaugusiems ir gali per stipriai veikti jautrią mažylio nosies gleivinę.

Tėveliai dažnai išsigąsta, jeigu gydytojas paskiria hormoninius vaistus Nasonex ar Flixonase alerginei slogai ar ilgai besitęsiančiai slogai gydyti. Ir visai be reikalo. Šie vaistai veikia tik nosies gleivinę, visiškai nepatenka į kraują, todėl yra saugūs.

Be abejonės, vieną garbingiausių vietų namų vaistinėlėje turėtų užimti preparatai su jūros vandeniu (Sterimar, Humer). Juos vartojant nosies gleivinė nedžiūva, gerai pašalinamas gleivių perteklius ir visi susikaupę nešvarumai nosyje.

Jeigu senelio nosis... kreiva

Atrodytų, kad labiausiai tėveliams turėtų rūpėti, kad vaiko noselė lengvai kvėpuotų ir gerai užuostų. Bet jiems dar labai knieti, kad ji būtų daili kaip žirniukas. Todėl ir mama, ir net tėtis vis būgštuoja, kad mažylis gali paveldėti negražią senelio nosį dėl iškrypusios pertvaros. Ir visai be reikalo. Anot specialistų, tai anatomiciniai dalykai, ir ši jautrioji nosies sienelė nepaveldima. Ir visai nesvarbu, ar noselė riesta, ar kumpa ar su kuprele, svarbiausia, kad ji būtų sveika!

Jūra Matulionytė